

ŚWIAT JAK ZIELNIK

Natura w sztuce od XVII do XXI wieku

5.09–6.12.2026

Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu

kuratorka, aranżerka: Anna Król

współpraca: Kaja Mucha

identyfikacja wizualna: Antonina Kieliszewska

producentka: Magdalena Tomczewska

Jesteśmy świadkami i świadkiniami, sprawcami i sprawczyniami nieodwracalnych zmian w naturze. Znikają cztery pory roku, wegetacja roślin diametralnie się przekształca, kwiaty kwitną w innym czasie, a ptaki gniazdują w innych porach, wymierają nie-ludzie, którzy nas tworzą. Kryzys klimatyczny nie tylko niszczy i przeobraża nasze ekosystemy, całą wręcz planetę, lecz także bezpowrotnie dekonstruuje naszą kulturę, sztukę, tradycje i dziedzictwo, naszą tożsamość. Ta banalna wręcz konstatacja niekoniecznie niesie ze sobą zwizualizowanie problemu, nie pomagają też fotografie ani filmy wypełniające internet: burze, huragany, tsunami, gwałtowne ulew y i powodzie stają się czymś niebezpiecznie powszednim. Dla natury równie tragiczne w skutkach są wojny prowadzone w różnych częściach świata.

Na wystawie prezentujemy twórczość artystów i artystek działających w różnym czasie (od XVII do XXI wieku), tworzących w różnych mediach – obrazy, grafiki, pastele, rzeźby, kolaże, instalacje. Wiele z nich powstało specjalnie na tę wystawę. Prace współczesnych artystów i artystek korespondują z dziełami dawnych mistrzów – sztuka świata zachodniego spotyka się tu ze sztuką Japonii, gdzie powstał artystyczny fenomen, czyli temat *kachō-ga* (obrazy kwiatów i ptaków), drzeworyty barwne, malowidła na jedwabiu, książki ilustrowane (zielniki).

W czterech częściach wystawy przedstawiamy cztery fenomeny, które można dostrzec w sztuce – od XVII do XXI wieku – dotyczącej problemu natury:

- **fenomen ilustracji botaniczno-entomologicznych oraz zielników:** To tutaj zjawia się jedna z najniezwyklejszych postaci w nauce i sztuce, Maria Sibylla Merian, która tak głęboko

inspiruje współczesnych artystów(-ki) i zjawisko sztuki botanicznej w XXI wieku, a towarzyszą jej zapomniana Elizabeth Blackwell oraz kompozycje kwiatowe z XVII i XVIII wieku;

- **fenomen interpretowania natury w sztuce Młodej Polski:** wyjątkowe, specyficzne traktowanie krajobrazu, m.in. przez Jana Stanisławskiego czy Ferdynanda Ruszczyca;

- **fenomen przedstawiania natury w sztuce Japonii:** na przykładzie twórczości Watanabego Seiteia, będącego odrębną planetą artystyczną;

- **fenomen współczesnych bioartystów, bioartystek i artystów, artystek konstruujących wypowiedzi wizualne:** artyści i artystki ukazują problem uprzedmiotowienia nie-ludzi oraz rozmaitych sposobów manipulowania nimi. W swoich działaniach znajdują adekwatne znaki plastyczne dla problemów ledwo przecutych, jeszcze niewypowiedzianych, a już posiadających formę artystyczną.

Świat jest jak zielnik, w którym są/będą przechowywane wizualne znaki natury. Sztuka zawsze dysponowała mocą ujawniania i mocą przemiany. I choć pozornie wydaje się, iż ma niewielką sprawczość, to właśnie dzisiaj jej moc działa.